

energiebeleidsovereenkomsten

Briefadvies energiebeleidsovereenkomsten

Datum van goedkeuring **22 november 2012**

Volgnummer **2012 | 79**

Coördinator + e-mailadres
Francis Noyen, francis.noyen@minaraad.be

Co-auteur + e-mailadres

Mevrouw Freya Van den Bossche
Vlaams minister van Energie
Martelaarsplein 7
1000 Brussel

Datum **22 november 2012**
Uw referentie **12081/JS/EC/15155**
Onze referentie **01/L2/2012/980**
Betreft **Briefadvies energiebeleidsovereenkomsten**

Mevrouw de Minister,

Op 24 oktober 2012 ontving de Minaraad een adviesvraag van Vlaams minister van Energie over de ontwerpenergiebeleidsovereenkomsten. De adviestermijn bedraagt 30 dagen.

1 Situering

1.1 Lopende benchmark- en audiconvenant

Het lopende benchmarkconvenant is afgesloten met de grote energie-intensieve vestigingen (jaarlijks primair energiegebruik van minstens 0,5 PJ)¹ en de vestigingen die onder ETS vallen. De ondernemingen dienen tegen 2012 de wereldtop te bereiken en/of te behouden wat betreft het efficiënt energiegebruik. Een energieplan moet de afstand van de vestiging tot de wereldtop aantonen. Het bedrijf moet dan alle rendabele maatregelen (met een interne rentevoet of IRR na belastingen van minstens 15%) zo snel mogelijk uitvoeren. Indien dit ontoereikend is om de wereldtop te bereiken, moet het bedrijf ook minder rendabele (met een IRR na belastingen van minstens 6%) maatregelen uitvoeren. Als tegenprestatie garandeert de Vlaamse Overheid dat zij geen bijkomende maatregelen aan de bedrijven zal opleggen op gebied van rationeel energiegebruik of CO₂; in het bijzonder geldt dit voor taksen of emissieplafonds. Verder zal ze alles in het werk

¹ In specifieke gevallen kunnen bedrijven beneden 0,5 PJ toch beslissen om toe te treden tot het benchmarkconvenant.

stellen om voor de convenantbedrijven vrijstelling te verkrijgen van bijkomende Belgische of Europese maatregelen en om korting te krijgen op de federale bijdrage op energie. Een 180-tal vestigingen die samen ongeveer 82% van het industrieel energiegebruik of van de CO₂-emissies van de Vlaamse Industrie vertegenwoordigen, zijn tot het benchmarkingconvenant toegetreden.

Het bestaande auditconvenant richt zich op de middelgrote energie-intensieve industriële bedrijven (0,1 t.e.m. 0,5 PJ), die buiten het toepassingsgebied van het benchmarkingconvenant vallen. Toegetreden bedrijven engageren zich om zich op energetisch gebied te laten doorlichten. In een eerste fase moeten ze dan alle rendabele maatregelen (met een interne rentevoet of IRR na belastingen van minstens 15%) doorvoeren; in een tweede fase de minder rendabele maatregelen (met een IRR na belastingen van minstens 13,5%). De toegetreden bedrijven mogen rekenen op dezelfde tegenprestaties van de overheid als de benchmarkingbedrijven. Een 230-tal bedrijven zijn toegetreden tot het auditconvenant

Volgens de nota aan de Vlaamse Regering over de EBO's resulteerden beide convenanten globaal genomen in ongeveer 1% energie-efficiëntieverbetering per jaar.

1.2 Voorliggende energiebeleidsovereenkomsten EBO's

Het benchmarkconvenant en het auditconvenant eindigen respectievelijk eind 2012 en 2013. In het Vlaams regeerakkoord heeft de Vlaamse Regering zich voorgenomen om de energieconvenanten te verlengen. In de beleidsnota energie wordt gewag gemaakt van een verlenging én verbreding van de convenanten. Als mogelijke verbredingsthema's werden daarbij energiezuinige productontwikkeling, de inzet van duurzame energie, de reductie van andere broeikasgassen en energiebesparing gerealiseerd via duurzame bedrijventerreinen naar voor geschoven.

De nieuwe EBO's starten uiterlijk op 11 december 2013 en sluiten aldus aan bij het auditconvenant. Het benchmarkconvenant wordt verlengd tot 10 december 2013.

De belangrijkste kenmerken en wijzigingen t.o.v. de lopende convenanten zijn o.a.:

- De definitie van 'rendabele investering in de EBO's: IRR > 12,5% voor niet VER-bedrijven en 14% voor VER-bedrijven. Investerings met een IRR vanaf 10% zullen als potentiële rendabele investering jaarlijks herkend worden aan geactualiseerde energieprijzen.
- "Verbredingsthema's": potentieelstudie voor WKK en de energiebeheersmaatregelen en mogelijke "flexibele maatregelen" zoals grond-

stofvervanging door een ander type met lagere energie of CO₂ inhoud, besparingen in de keten of op vlak van transport en logistiek, concernbenadering (uitwisseling van maatregelen tussen bedrijven), eigen hernieuwbare energieproductie. Een (ruimere) rapportageplicht aan de ondernemingsraad en het comité voor preventie en bescherming op het werk.

2 Advies

Dit advies wordt onderschreven door volgende organisaties: ABVV, ACLVB, ACV, BBL en Natuurpunt.

Voka, UNIZO en Boerenbond nemen een apart standpunt in (zie p. 16).

Landelijk Vlaanderen onthoudt zich bij dit advies.

2.1 Algemene appreciatie

De Minaraad meent dat de voorliggende EBO's nauwelijks een meerwaarde betekenen ten opzichte van *business as usual*, dat kwantificeerbare resultaatverbindingen ontbreken, dat er onvoldoende garanties zijn op het sluiten van achterpoortjes, dat de werking van de commissie voor verbetering vatbaar is, dat sancties weinig flexibel en laattijdig zijn waardoor toepassing bijna onmogelijk wordt, dat er een groot onevenwicht is tussen de engagementen van de sector en deze van de overheid en dat een brede maatschappelijke transitie-aanpak volledig ontbreekt.

De Minaraad meent dan ook dat niet aan de voorwaarden² is voldaan die opgesomd zijn in het advies van de Minaraad van 5 juli 2012 over het energiebesparingsbeleid in de industrie³ en vraagt dat de EBO's grondig worden bijgestuurd.

2.2 EBO's moeten kaderen binnen een verruimd industrieel energiebesparingsbeleid en langetermijnvisie met het oog op een transitie naar een groene economie

Volgens de Minaraad is een vernieuwde strategie voor de bevordering van energiebesparing in de industrie nodig. Meer dan vroeger moet de strategie aandacht hebben voor het lange termijnperspectief (post 2020), de integratie van energie met andere beleidsdomeinen zoals economie, innovatie en milieu en de realisatie van absolute emissiereducties in een globaal perspectief.

² In het advies van de Minaraad van 5 juli 2012 over het energiebesparingsbeleid in de industrie wordt aangegeven dat om pragmatische redenen akkoord gegaan kon worden met de verderzetting van de covenant-aanpak. Voorwaarden zijn wel dat er voldoende ruimte is voor aanvullend beleid, dat de transparantie, de additionaliteit en de evaluatie gegarandeerd blijven en dat de gevraagde prestaties en tegenprestaties met elkaar in evenwicht zouden zijn.

³ Oorspronkelijk was dit advies bedoeld als een gezamenlijk initiatief van de Minaraad en de SERV. Op het laatste moment bleek er echter geen eenstemmigheid mogelijk in de schoot van de SERV, wat er toe leidde dat het ontwerpadvies niet kon vastgesteld worden door de SERV. Hierop werd besloten om dit advies op de agenda te houden bij de Minaraad. VOKA, UNIZO en Boerenbond onthouden zich bij dit advies.

De Minaraad stelt vast dat voorliggende convenanten geen oog hebben voor de integratie van het energiebesparingsbeleid in het economisch beleid, het milieubeleid en het innovatiebeleid, en voor de inpassing ervan in een Europese en globale aanpak op lange termijn. In dit verband wijst de Minaraad naar zijn advies van 5 juli 2012 over het energiebesparingsbeleid in de industrie. Dit advies beoogt een bijdrage te leveren aan de visievorming over het energiebesparingsbeleid t.a.v. de industrie, en de eventuele rol van convenanten erin.

De Minaraad wijst erop dat de sectororganisaties bij uitstek geplaatst zijn om een bredere maatschappelijke kijk op energiebesparingsbeleid te ontwikkelen. Zij kunnen bv. in overleg met werknemers en andere stakeholders sectorale *low carbon roadmaps* opstellen die effectief leiden tot een duurzame transitie. Deze opdracht voor de sectororganisaties moet volgens de Raad expliciet opgenomen worden in de EBO. De opstelling van dergelijke Vlaamse Roadmaps is een noodzakelijke bijkomende voorwaarde, die aanvullend moet gebeuren op de Europese Low Carbon Roadmaps die momenteel ontwikkeld worden door de grote sectoren op Europees niveau (papier⁴ en keramische sector, chemie en staalsector (in opmaak)).

2.3 Zorg voor duidelijke kwantificeerbare resultaatsverbintenissen

Een recente studie van VITO voorziet een stijging van de emissies in de sector industrie (non-ETS) van 82% tussen 2005 en 2020⁵. Er is dus volgens de Minaraad duidelijk nood aan ambitieuze instrumenten die rekening houden met de te behalen klimaat- én energiebesparingsdoelstellingen (en de nieuwe energie-efficiëntierichtlijn in het bijzonder).

De Minaraad betwijfelt sterk of de voorliggende EBO's deze toets wel doorstaan:

- De interne evaluatie van VEA (met input van LNE en het verificatiebureau) gaf terecht aan dat een nieuwe EBO bij voorkeur een duidelijke kwantificeerbare resultaatsverbintenis (SMART-principe) bevat. Momenteel ontbreken dergelijke besparingsdoelstellingen. Concrete besparingsdoelstellingen laten toe om de vinger aan de pols te houden en om het convenant bij te sturen indien het onvoldoende energiebesparing oplevert. De Minaraad pleit er dan ook voor om bindende energiebesparingsdoelstellingen op te nemen in de EBO's. Deze doelstellingen moeten passen in een langetermijnvisie. De engagementen

⁴ <http://www.unfoldthefuture.eu/uploads/CEPI-2050-Roadmap-to-a-low-carbon-bio-economy.pdf>

⁵ VITO, Ondersteuning bij de ontwikkeling van het Vlaams Klimaatbeleidsplan. Studie uitgevoerd in opdracht van LNE, Juni 2012.

op korte termijn, moeten als een opstap gezien worden naar de langetermijnreducties die nodig zullen zijn.

- Bovendien lijkt de 1% energie-efficiëntieverbetering die als richtinggevende resultaatsdoelstelling voor de nieuwe energiebeleidsovereenkomsten wordt vooropgesteld in de nota aan de Vlaamse Regering in tegenspraak met de nieuwe energie-efficiëntierichtlijn⁶ die van de lidstaten een jaarlijkse energiebesparing van 1,5% vraagt.
- Het is met de voorliggende convenanten onduidelijk hoe nagegaan wordt of de EBO wel de benodigde energiebesparingen oplevert en in hoeverre deze bijdraagt aan de te behalen klimaatdoelstellingen. Ook moet duidelijk aangegeven worden hoe ervoor gezorgd wordt dat tijdig bijgestuurd wordt, indien de convenanten onvoldoende energiebesparing opleveren. De bepalingen in de EBO's over de mogelijkheden voor wijziging of opheffing van de energiebeleidsovereenkomst (artikel 18) zoals ondermeer de bepaling dat op vraag van één van de partijen een overleg kan opgestart worden o.a. "*als het in betekenende mate achterblijven van de als gevolg van de uitvoering van de EBO feitelijk gerealiseerde resultaten op vlak van de realisatie van energie-efficiëntieverbetering*"⁷ is absoluut onvoldoende. (zie ook 2.10)

2.4 Meerwaarde ten opzichte van het "*business as usual*"?

De Minaraad ondersteunt de vaststelling van de interne evaluatie dat het convenant een duidelijke meerwaarde moet inhouden ten opzichte van het "*business as usual*"-scenario (Besluit Energieplanning en VER-systeem post 2012) en ten opzichte van de geldende wetgeving. De Raad meent ook dat de gevraagde prestaties en tegenprestaties met elkaar in evenwicht moeten zijn.

De Raad heeft in dat opzicht dan ook veel vragen bij de meerwaarde van de voorliggende EBO's ten opzichte van "*business as usual*" en de geldende wetgeving:

- Vooreerst is het niet evident om de gerealiseerde energiebesparing dankzij de convenanten/EBO's t.o.v. de BAU (besluit energieplanning) in te schatten. Dat bleek o.a. uit de interne evaluatie. Bijgevolg is het niet mogelijk om af te wegen of de maatschappelijke baten van de convenanten/EBO's groot genoeg zijn om te verantwoorden of en welke tegenprestaties het bedrijf krijgt voor die inspanningen.

⁶ Richtlijn 2012/27/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 betreffende energie-efficiëntie.

⁷ EBO VER-bedrijven art. 18 C).

- Alle maatregelen met een IRR van 14% moeten VER bedrijven uitvoeren volgens een timing zoals aangegeven in het vierjaarlijks energieplan. Die IRR van 14% is volgens de Raad nauwelijks strenger dan de IRR van 15% die wettelijk verplicht wordt via besluit energieplanning. De 12,5% voor niet-VER bedrijven is al niet veel ambitieuzer. Volgens de EBO's moeten potentieel rendabele maatregelen (vanaf IRR van 10%) geïdentificeerd worden en jaarlijks opnieuw berekend worden aan actuele energieprijzen. Alles wat onder 10% valt, wordt dus niet opgemerkt⁸. Volgens de geldende energieregelgeving moet de IRR die daar geldt als grens voor rendabele maatregel (IRR van 15%) geëvalueerd worden in 2012. In voorliggende nota aan de Vlaamse Regering wordt –zonder enige onderbouwing- gesteld dat de wettelijk geldende IRR van het besluit energieplanning niet zal worden aangepast omwille van de IRR die overeengekomen werd in het convenant. Volgens de Raad is dit een eigenaardige/omgekeerde redenering. In de eerste plaats zou een grondige evaluatie van de geldende IRR van het besluit energieplanning moeten gebeuren (in hoeverre ontsluit die het energiebesparingspotentieel in de industrie?,.....); waarna dan een ambitieuzere eis haar doorvertaling zou moeten krijgen in vrijwillige convenanten.
- De Raad heeft ook vragen bij het feit dat de IRR niet aan de variabele OLO gekoppeld wordt maar de berekening van marktconforme interestvoeten wél. Hierdoor is het mogelijk dat een investering in hetzelfde jaar onder invloed van de veranderende rentevoeten wel uitgevoerd moet worden als ze economisch minder interessant is (bv. OLO 10 jaar 5 %, interestvoet krediet 9% dus ok, IRR investering 13%) en niet uitgevoerd moet worden als ze economisch interessanter is (OLO 10 jaar 3%, interestvoet krediet 8% dus niet ok, IRR investering 13%). Het afgelopen jaar fluctueerde een OLO op 10 jaar tussen 2,3% en 5,8%. Om dit effect weg te werken zou het logischer zijn de IRR te berekenen aan de hand van de OLO: bv. OLO op 10 jaar + 6%.
- Belangrijk is ook de discontovoet die gebruikt wordt voor het berekenen van de netto actuele waarde. Dit kan ook zware impact hebben op de IRR. Een hoge discontovoet vermindert de netto actuele waarde van de investering en dus de IRR. Het besluit geeft hier geen info over. Daarnaast vraagt de Raad zich af in hoeverre bij de bepaling van de IRR rekening wordt gehouden met de (over)allocatie van gratis emissierechten bij VER- bedrijven. Houdt de bepaling van de rendabiliteit van de IRR hier rekening mee?

⁸ Dit terwijl in het aflopende benchmarkconvenant maatregelen tot een IRR van 6% moeten uitgevoerd worden, indien dit nodig blijkt om de wereldtop te halen.

- De Raad heeft ook vragen bij de manier waarop de vennootschapsbelasting wordt ingebracht bij het berekenen van de IRR. De bepalingen in bijlage 6 geven aan dat niet met de effectief betaalde of gemiddelde vennootschapsbelasting wordt gerekend maar met het vigerende (maar meestal fictieve) tarief. Deze hogere kost vermindert onterecht de rendabiliteit van de maatregelen.
- De vraag is ook hoe de overheid een betrouwbaar zicht krijgt of er bijkomend geïnvesteerd wordt in maatregelen voor energie-efficiëntie (investerings van de bedrijven) door de EBO's. De gerealiseerde investeringen worden immers niet meegenomen in de jaarlijkse verslaggeving.
- Het is onduidelijk in hoeverre de EBO's zullen leiden tot CO₂-besparingen, aangezien de bedrijven niet gevraagd wordt om te rapporteren over de gerealiseerde broeikasgasreducties.
- De Minaraad steunt het feit dat alternatieve ("flexibele") maatregelen worden ingezet om besparingen te realiseren. Voorbeelden hiervan zijn via het vervangen van grondstoffen door een ander type met lagere energie- of CO₂-inhoud, besparingen in de keten of op vlak van transport en logistiek, concernbenadering (uitwisseling van maatregelen tussen bedrijven), eigen hernieuwbare energieproductie, wkk, etc. Deze maatregelen zorgen – in lijn met de oorspronkelijke intentie uit de beleidsnota energie– voor een (beperkte) verbreding van het convenant. Deze verbredingsmaatregelen zouden echter additioneel moeten gebeuren aan de te realiseren energie-efficiëntieverbeteringen in uitvoering van de geïdentificeerde rendabele maatregelen.

2.5 Vermijd achterpoortjes

Volgens de EBO's zijn ondernemingen verplicht om in uitvoering van het energieplan alle rendabele maatregelen uit te voeren en potentieel rendabele maatregelen te identificeren en jaarlijks te herberekenen aan actuele energieprijzen.

De EBO's bevatten ook clausules met uitzonderingen en nuanceringen. De Minaraad pleit voor duidelijke regels en indien uitzonderingen nodig zijn, dienen deze te voldoen aan op voorhand vastgestelde criteria, goed onderbouwd te worden en transparant gecommuniceerd te worden. Dit om mogelijke achterpoortjes te vermijden. De Minaraad heeft in dit kader vragen bij:

- Rendabele maatregelen mogen met een jaar worden uitgesteld (of zelfs geannuleerd) indien er sprake is van economische pardonabiliteit ("onder meer" zoals gedefinieerd in bijlage 5). Deze pardonabiliteit kan o.a. worden ingeroepen als ondernemingen investeringen voor

energie-efficiëntie niet kunnen uitvoeren aan 'markconforme' interestvoeten (kost lager dan OLO op 10 jaar +4,4%) of als ze grootschalige investeringen in nieuwe installaties, of nieuwbouw plannen. De Minaraad vreest dat hiermee de poort open gezet wordt voor misbruik of ontwijkgedrag. De bepalingen in bijlage 5 zijn bovendien –zo blijkt uit het convenant (art 10, 1, 3°)- niet de enige redenen die kunnen ingeroepen worden als "*economische pardonabiliteit*". Welke maatregelen zijn er getroffen om te vermijden dat deze bepaling zal leiden tot misbruik of ontwijkgedrag? Is er garantie op een onafhankelijke beoordeling? Op welke basis zal de reden voor de economische pardonabiliteit ten gronde doorgelicht worden? Hoe wordt de impact op de internationale concurrentiepositie objectief gemeten? Ook bij de economische omstandigheden die in rekening gebracht mogen worden voor economische pardonabiliteit (nieuwe investeringen, nieuwbouw,...) is het mogelijk om rekening te houden met energiebesparing.

- De bepaling die stelt dat "*afwijkingen ten gevolge van wijzigende productievolumes of een minder dan verwachte effectiviteit van de maatregelen zijn mogelijk en geven geen aanleiding tot tekortkomingen*" (art. 9). De Minaraad vindt het logisch dat in deze gevallen het energieplan wordt geactualiseerd en de rendabiliteit wordt herberekend, zoniet wordt de deur opengezet om de effectiviteit van de EBO's volledig te ondergraven.

2.6 Tegenprestaties door de overheid

Tegenover de engagementen van de toetredende bedrijven staan (financiële en niet-financiële) tegenprestaties van de overheid. In artikel 15 worden de engagementen vanwege het Vlaams Gewest opgesomd. Het betreft o.a. het niet opleggen van bijkomende specifieke regelgeving op Vlaams niveau met betrekking tot energie-efficiëntie of CO₂-reducties (tenzij Europees verplicht), het aanvaarden van het energieplan als een geldig energieplan voor het besluit Energieplanning, het aanleveren van de noodzakelijke informatie voor de aanmelding van de energiebeleidsovereenkomst als staatssteun door de administratie douane & accijnzen bij de Europese Commissie, het ontwikkelen van een methodologie voor het inschatten van de energiebesparingen, etc.

De Minaraad heeft fundamentele bedenkingen bij de voorgestelde tegenprestaties:

- De EBO's bevatten de garantie dat er geen bijkomende Vlaamse maatregelen zullen worden opgelegd gericht op verdere energie-efficiëntie of CO₂-reducties. Dit betekent volgens de EBO's: "*geen energie- of CO₂ taks, geen aanvullende energie-efficiëntie of emissie-*

reductiedoelen, geen aanvullende besparingsverplichtingen en geen aanvullende energie-eisen. Enkel in het geval wanneer Europa verplichtingen oplegt, die verder reiken dan bestaande of analoge maatregelen, kan het Vlaams Gewest maatregelen nemen. In geen geval neemt het Vlaamse Gewest maatregelen die verder gaan/strenger zijn dan de Europese verplichtingen". De Minaraad vindt dit zeer verregaand. Dit engagement legt een hypotheek op de noodzakelijke transitie naar de koolstofarme economie en samenleving. Bovendien zorgt een weinig ambitieus beleid op vlak van energie-efficiëntie en CO₂ ervoor dat technologische innovaties uitblijven waardoor een technologieval of "lock-in" dreigt terwijl in kader van een koolstofarme samenleving ook een technologische transitie nodig is. Als Vlaanderen competitief wil blijven, moet er worden ingezet op de lange termijn: dit betekent afstappen van BAU, en het stimuleren van investeringen in nieuwe productiemethodes en –technologieën met een langere terugverdientijd. Om deze investeringen uit te lokken, kan gedacht worden aan een innovatiefonds (mogelijks gespijsd met inkomsten van de ETS-veiling) voor innovatieve investeringen bij bedrijven die toetreden tot het convenant⁹.

- Energie-intensieve bedrijven kunnen voor bepaalde accijnzen vrijstellingen krijgen als ze een convenant ondertekenen. Ook voerde een federale wet degressiviteit in voor de federale bijdrage voor alle eindafnemers behalve degenen die geen sectorakkoord of convenant ondertekend hebben waarvoor ze in aanmerking komen. De EBO's zijn dus een voorwaarde voor de vrijstelling van bepaalde federale taken. De Minaraad meent dat vrijstellingen op bijdragen voor fossiele brandstoffen op termijn wellicht niet verzoenbaar zijn met de transitie naar een koolstofarme samenleving waarbij er, o.a. volgens OESO-aanbevelingen, een geleidelijke verschuiving plaatsvindt van de lasten op arbeid naar de lasten op energie.¹⁰ Bovendien zou dit voordeel weg kunnen vallen wanneer in kader van de ETD-richtlijn de mogelijkheden om accijnsverminderingen toe te staan beperkt zouden worden¹¹. Gezien de beperkte engagementen die van de bedrijven gevraagd worden in ruil voor deze tegenprestaties, betwijfelt de Raad of voor-

⁹ Zie ook Advies van de Minaraad van 5 juli 2012 over het energiebesparingsbeleid in de industrie.

¹⁰ Een verschuiving van de last op arbeid naar milieu mag de financiering van de sociale zekerheid niet in gevaar brengen. In België bedraagt het globale budget van de Sociale zekerheid 55 miljard per jaar terwijl de totale inkomsten uit milieubelastingen (energie, milieu en transport) minder dan 7 miljard bedragen. De grootte orde van deze bedragen geeft aan dat zeer zorgvuldig moet omgesprongen worden met deze verschuiving.

¹¹ Zie ook Advies van de Minaraad van 5 juli 2012 over het energiebesparingsbeleid in de industrie.

liggend convenant de toets van de Europese Commissie inzake staatssteun zal doorstaan.

- De Raad merkt op dat het ondertekenen van een beleidsovereenkomst geen voorwaarde (meer) is om in aanmerking te komen voor aantal gunstmaatregelen op vlak van groenestroomcertificaten, ecologische steun etc. Hiermee laat de regering een kans liggen om de (eerder beperkte) Vlaamse beleidsruimte voor het aangaan van Vlaamse tegenprestaties te benutten. Een voorwaarde voor strategische ecologische steun is dat het steunvragende bedrijf een langetermijnvisie heeft op transitie naar groene economie. Voor alle EBO-bedrijven zou een gelijkaardige inspanning gevraagd kunnen worden voor wat betreft transitie naar koolstofarme economie.

2.7 Verbeter de werking van de Commissie

Artikel 3 van de EBO's bevat de samenstelling en de taken van de Commissie. De EBO's worden aangestuurd door de Commissie met daarin vertegenwoordigers van de industrie en de overheid. Deze Commissie coördineert, bespreekt knelpunten, werkt mee aan en keurt algemene richtlijnen en toelichtingen goed, controleert de algemene voortgang en zorgt ten slotte voor de verslaggeving.

De Minaraad heeft vragen bij samenstelling en taken van de Commissie:

- Volgens de Minaraad is de Commissie onevenwichtig samengesteld. De commissie bestaat voornamelijk uit vertegenwoordigers van de sectororganisaties (12-tal) en slechts twee vertegenwoordigers van de overheid. Een meer evenwichtige samenstelling is aangewezen om onpartijdigheid te waarborgen en zelfcontrole vermijden.
- Merkwaardig is ook dat de minister voor milieu geen vertegenwoordiger heeft terwijl CO₂-reductie een van de doelstellingen is. Ook het feit dat de Vlaams minister bevoegd voor leefmilieu geen ondertekenaar is van de EBO's, is opmerkelijk.
- Er wordt geen rekening gehouden met de interne evaluatie die aangeeft dat het eventueel opportuun is de ledengroep van de commissie uit te breiden met derden en/of de commissie te organiseren in de schoot van reeds bestaande energiecommissies binnen bestaande organisaties. De Minaraad stelt voor om de Commissie uit te breiden met vertegenwoordigers van de strategische adviesraden bevoegd voor energie.
- De Minaraad heeft ook bedenkingen bij de taak " *het onderhouden van contacten met maatschappelijke organisaties*". In de EBO moet

verduidelijkt worden, welke informatie beschikbaar is voor de maatschappelijke organisaties en hoe de doorstroming van deze informatie verzekerd wordt.

- De Raad pleit dan ook voor een evaluatie van de structuur, taken en werking van de commissie, het Verificatiebureau en hoe deze zich tot mekaar verhouden.

2.8 Verduidelijk de rol van het Verificatiebureau

Artikel 4 en bijlage 3 bevatten bepalingen over het Verificatiebureau. De Raad vraagt dat onderzocht zou worden hoe de expertise van het verificatiebureau nog beter benut kan worden zonder dat de onafhankelijkheid en neutraliteit in het gedrang zou komen. Een van de mogelijke pistes is het organiseren van open opleidingen voor interne en externe energiedeskundigen.

De Minaraad vraagt ook dat de strikte richtlijnen waaraan het Verificatiebureau moet voldoen (bijlage 3. 1, 4°), gepubliceerd zouden worden op de website van het Verificatiebureau.

2.9 Verhoog betrokkenheid van de werknemers

De EBO's stelt dat de ondernemingsraad en het CPBW of bij ontstentenis van deze organen, de vakbondsafvaardiging worden ingelicht over de openbare samenvatting van het energieplan (art. 10) en de geboekte vooruitgang bij de uitvoering van het energieplan (art. 6).

De Minaraad vindt dit een stap in de goede richting maar vraagt een grotere betrokkenheid van de werknemers. Waarom worden werknemers pas ingelicht na het vaststellen van het plan? Waarom enkel over de samenvatting? De Raad meent dat de kennis en het engagement van werknemers onvoldoende benut worden en dat eenrichtingsverkeer dreigt. Werknemersparticipatie en syndicaal overleg zijn belangrijk bij het energiemanagement in een organisatie. Vooral bij heel wat niet-investeringsgerelateerde maatregelen (verbetering van het onderhoud, het beheer en de opvolging van investeringen en maatregelen die het gedrag beïnvloeden) staat sociale innovatie centraal. Zelfs bij inzake investeringsgerichte maatregelen kan werknemersparticipatie interessant zijn, bijvoorbeeld om de creativiteit van de werknemers in dat verband te stimuleren en te benutten. Tenslotte kunnen werknemers bijvoorbeeld ook een rol spelen bij de opmaak van low carbon roadmaps door sectororganisaties.

2.10 Voorzie evaluatiemomenten

Reeds in het advies over het energiebesparingsbeleid in de industrie wijst de Minaraad op de noodzaak om *regelmatige (jaarlijkse) evaluatiemomenten en meer diepgaande evaluatiemomenten (bv. per 4 jaar) te voorzien, waarbij ook het parlement wordt betrokken. Daarbij is het essentieel dat de evaluatie volgens een adequate methodologie gebeurt, dat betrouwbare en vergelijkbare data beschikbaar zijn, dat de evaluatie voldoende diepgaand gebeurt en dat relevante evoluties in binnen- en buitenland in beschouwing.*

De Minaraad betreurt dan ook dat de EBO's geen evaluatiemomenten voorzien. Er is enkel sprake van een jaarlijkse rapportering. Deze jaarrapportering bevat bovendien slechts beperkte informatie. Zo is er bijvoorbeeld geen zicht op de gerealiseerde extra investeringen die gebeuren dankzij de EBO's.

Volgens het aflopende benchmarkconvenant moest er (zie artikel 15) om de vier jaar een evaluatie gebeuren van het convenant door de commissie benchmarking. In december 2008 werd een "Eindrapport Evaluatie benchmarkingconvenant" vastgesteld. De Raad betreurt dat de tweede evaluatie die volgens het convenant nog moest gebeuren, (nog) niet heeft plaatsgevonden aangezien de resultaten van deze evaluatie nuttige informatie konden leveren voor een transparant debat over een mogelijk vervolg op de convenanten.

Goed bestuur vraagt om een grondige en transparante evaluatie alvorens te beslissen over de (modaliteiten van) de verderzetting van de benchmark- en auditconvenanten. De – op expliciete vraag van de raden nagezonden – interne evaluatie van het VEA volstaat niet als basis voor dergelijke transparante evaluatie.

2.11 Openbaarheid van informatie

In de EBO's zijn verschillende bepalingen opgenomen over de openbaarheid van informatie en geheimhouding.

De Minaraad vraagt dat in de MBO's verduidelijkt wordt volgens welke procedure beslist wordt of passages uit het energieplan (en andere documenten) openbaar zijn of niet. Wie beslist, welke criteria moeten gehanteerd worden, wie houdt er toezicht op etc.

De Minaraad is van mening dat de verwijzing naar de EU-richtlijn 2002/14 in art 8, 10 van de EBO's niet correct is. Er moet namelijk verwezen worden naar de wetgeving die de richtlijn omgezet heeft in Belgisch recht, nl. het KB van 27 november 1973 dat in veel groter detail de vertrouwelijkheid regelt. Zo wordt hierin bepaald dat de onderneming samen met de werkne-

mers in de OR en/of CBPW beslissen wat vertrouwelijk is. Indien er geen consensus is in de OR/CPBW bestaat er een mediatieprocedure. Volgens de Minaraad valt de informatie uit de EBO's onder de bepalingen van dit KB.

2.12 Verbeterpunten ten opzichte van de lopende convenanten

De Minaraad stelt vast dat de EBO's op sommige punten –weliswaar in het geheel een beperkte- verbetering inhouden ten opzichte van de lopende convenanten. Voorbeelden hiervan zijn: de verplichte rapportering aan de ondernemingsraad en het comité voor preventie en bescherming op het werk, het kaderen binnen het ruimer energiebeheer van een bedrijf (opzetten van bewustmaking, sensibilisering energiegebruik bij medewerkers en toetreding tot ISO 50001), het uitvoeren van een studie naar het economisch potentieel van kwalitatieve WKK en warmte- en koudenetwerken, ...

2.13 Artikelsgewijze opmerkingen:

Ten slotte heeft de Minaraad nog een aantal artikelsgewijze opmerkingen en vragen:

- Art. 11. Het sanctiemechanisme bij niet-naleving van de convenant is weinig flexibel en voorziet geen gradaties. Het is alles of niets, komt laat en gaat pas in vanaf de datum van beslissing tot schrapping. Het ontbreken van een getrappt systeem is gelieerd met feit dat er vooral federale tegenprestaties zijn. Mocht er een koppeling wordt gemaakt met GSC, ecologiesteun e.d., dan kan een sneller en meer getrappt sanctiemechanisme ingevoerd worden. Ook kan gedacht worden aan het opleggen van een boete per kg CO₂, of het verplicht laten uitvoeren van maatregelen met een bepaalde (lagere) rendabiliteit.
- In Art 15. Punt 5 verbindt het Vlaamse Gewest zich ertoe om in de communicatie aandacht te besteden aan de positieve medewerking van de ondernemingen en sectororganisaties. Het is niet duidelijk wat aan de basis ligt van deze merkwaardige clause. Wat indien blijkt dat de engagementen niet gehaald worden?
- Bijlage 2. Art 3, 3° Waarom moeten de interne deskundigen geen 5 jaar ervaring hebben? Waarom moeten hun werkzaamheden niet geborgd zijn door (bij voorkeur internationale) professionele standaarden?

Standpunt van Voka, UNIZO en Boerenbond:

De nieuwe energiebeleidsovereenkomsten vormen de opvolgers van de huidige convenanten die afgesloten werden tussen de Vlaamse Regering en de energie-intensieve industrie. Het benchmarkingconvenant omvat een 180-tal vestigingen die ongeveer 82% van het industrieel verbruik vertegenwoordigen. Globaal realiseerden deze vestigingen volgende primaire energiebesparing (fossiel en elektrisch) door de uitvoer van maatregelen: 3.52 PJp in 2008, 2.47 PJp in 2009 en 7.46 PJp in 2010 (Jaarverslag Commissie Benchmarking, 2010). Naar analogie met het benchmarkingconvenant voor de grote energie-intensieve vestigingen, is het auditconvenant als energiebeleidsovereenkomst voor de middelgrote energie-intensieve vestigingen uitgewerkt. Een 230-tal bedrijven zijn toegetreden. De globale resultaten van het auditconvenant uitgedrukt als primaire energiebesparing door de uitvoer van maatregelen bedragen 703 TJp in 2008, 1024 TJp in 2009 en 859 TJp in 2010 (Jaarverslag Auditcommissie, 2010).

De convenanten vormen dus een belangrijk beleidsinstrument om de energie-efficiëntie van de energie-intensieve industrie in Vlaanderen verder te verbeteren zonder de groeikansen ervan te ondermijnen. Voka, Unizo en Boerenbond zijn dan ook tevreden dat de convenanten verder gezet worden en dat de energie-intensieve industrie blijvende engagementen opneemt die in evenwicht zijn met de tegenprestaties vanwege de overheid.

Voka, Unizo en Boerenbond nemen in dit advies een afzonderlijk standpunt in. Voka werd nauw betrokken bij de onderhandelingen over de nieuwe energiebeleidsovereenkomst (EBO) en het is dan ook niet opportuun om de tekst, gedragen door alle partijen rond de tafel, opnieuw te ontleden. De werkgevers willen dus niet aan de bereikte consensus afdoen. Het is volgens de werkgevers wel cruciaal om de verbeterpunten ten opzichte van de lopende convenanten onder de aandacht te brengen.

In de evaluatie die door het Vlaamse Energie Agentschap (VEA) werd uitgevoerd, werden een aantal verbeterpunten voor de convenanten gedetecteerd, die meegenomen werden tijdens de onderhandelingen. Uit de voorliggende teksten blijkt duidelijk dat hiermee rekening werd gehouden.

De werkgevers wensen zich dan ook gunstig uit te spreken over de nieuwe EBO's. Hieronder wordt dan een duidelijke opsomming gegeven van de concrete verbeteringen die werden aangebracht in vergelijking met de huidige convenanten.

Additionaliteit ten opzichte van huidige wetgeving

Additionaliteit van de nieuwe energiebeleidsovereenkomst ten opzichte van de bestaande wetgeving (Besluit Energieplanning), een wetgeving die veel

verder gaat dan wetgeving in omliggende landen, was een belangrijke voorwaarde bij het afsluiten van de EBO's. De additionaliteit, die in het bijzonder in vergelijking met de omliggende landen moet gemaakt worden, wordt ondermeer verzekerd door de IRR-eis voor de definitie van rendabele investering in de nieuwe EBO (IRR >12,5% voor niet-VER-bedrijven en 14% voor VER-bedrijven). In het Besluit Energieplanning wordt gewerkt met een IRR van 15%. Bovendien worden de investeringen met een IRR vanaf 10% beschouwd als potentieel rendabele maatregelen die jaarlijks worden herrekend aan geactualiseerde energieprijzen. Deze grenzen zijn ambitieus maar worden door de bedrijven als haalbaar ingeschat. Het eisen van een ambitieuzere IRR zou de haalbaarheid, het aantal potentiële toetreders alsook de concurrentiepositie en de aantrekkelijkheid van investeringen van de bedrijven t.a.v. de buurlanden negatief beïnvloeden.

Additionaliteit manifesteert zich niet alleen in de bepaling van de IRR. Ook de engagementen die de ondernemingen opnemen zijn ruimer gedefinieerd dan bij de huidige convenanten en gericht op een totaalaanpak in de bedrijven. De ondernemingen verbinden zich ertoe om energiebeheermaatregelen te nemen. Deze maatregelen zullen het management van de bedrijven stimuleren om energie efficiënt te denken en zullen de bewustmaking, het engagement en sensibilisering rond efficiënt energiegebruik van medewerkers, over de verschillende departementen heen, verplichten.

Ten derde is er een nieuw engagement om kwalitatieve WKK-potentieelstudies uit te voeren in het kader van de recentelijk gepubliceerde energie efficiëntierichtlijn. Hiermee wordt door de onderneming of sector actief gezocht naar mogelijke bijdrage tot warmte- en koudenetwerken en wordt geanticipeerd op Europese verplichtingen.

Gelijke behandeling van de bedrijven

Het huidige convenant maakt een onderscheid tussen bedrijven naar gelang het energiegebruik. Het al dan niet VER-plichtig zijn, speelde hier geen rol en dit leidde dus in een verschillende behandeling van vergelijkbare bedrijven. Met de nieuwe energiebeleidsovereenkomst wordt dit verschil weggevoerd door duidelijk te kiezen voor twee EBO's enerzijds één voor de niet-VER-bedrijven en anderzijds voor de VER-bedrijven conform de Europese modaliteiten, waarbij de engagementen evenwaardig zijn.

Verhoogde betrokkenheid van de werknemers

Werknemers kunnen een belangrijke bijdrage leveren in het realiseren van energie-efficiëntie binnen de onderneming. In de nieuwe EBO gaan de ondernemingen het engagement aan om de ondernemingsraad en het CPBW of bij ontstentenis van deze organen, de vakbondsafvaardiging in te lichten

over de openbare samenvatting van het energieplan en de geboekte vooruitgang bij de uitvoering van het energieplan.

Bovendien wordt er bij de energiebeheermaatregelen voorzien in sensibilisering, informatieverstrekking en medewerkersbetrokkenheid. Met deze maatregelen wordt erkend dat werknemers een belangrijke trigger kunnen vormen om een onderneming energie-efficiënter te kunnen maken. Dergelijk sensibilisering creëert bovendien niet alleen een energie efficiënt bewustzijn op de werkvloer, maar zal ook uitgedragen worden buiten de onderneming, bijv. naar de privésfeer van de werknemer.

Flexibele maatregelen

De ondernemingen, toegetreden tot het huidige convenant, benadrukten in de evaluatie het gebrek aan flexibiliteit van het energieplan. Eens een rendabele maatregel gedefinieerd werd, kon moeilijk afgeweken worden van deze maatregel, zelfs niet wanneer meer performante of innovatieve maatregelen gedetecteerd werden. De flexibele maatregelen, opgenomen in de nieuwe EBO, laten ondernemingen toe om maatregelen opgenomen in het energieplan onder strikte voorwaarden te vervangen. Deze flexibiliteit zorgt ervoor dat bedrijven die bv. een nieuw proces lanceren dat voor hogere energie-efficiëntie zorgt, gemotiveerd worden om deze maatregel te treffen en dus niet vastgeklonken zitten aan andere en eerder bepaalde rendabele maatregelen door ondernemingen in moeilijkheden

Economische pardonabiliteit

Economische pardonabiliteit kan worden ingeroepen indien ondernemingen investeringen voor energie-efficiëntie niet kunnen uitvoeren aan marktconforme interestvoeten (kost lager dan OLO op 10 jaar + 4.4%) of als ze grootschalige investeringen in nieuwe installaties of nieuwbouw plannen. Het vragen van uitstel voor rendabele maatregelen moet grondig geargumenteed worden door ondernemingen in moeilijkheden. De onderneming moet hiertoe een verzoek richten aan het Verificatiebureau. Dit verzoek wordt behandeld in een hoorzitting met vertegenwoordigers van de onderneming, de ministers en het Verificatiebureau.

Samenstelling Commissie

De werkgevers vinden het opmerkelijk dat de minister van Leefmilieu de nieuwe EBO niet mee zal ondertekenen. Er zal ook geen vertegenwoordiger meer zijn van deze minister in de Commissie. Dit is onlogisch vermits er een directe link is met het milieubeleid is zoals bv. de doelstelling tot reductie van CO₂.

Opstellen van het energieplan

In het vorige convenant moesten energiestudies- en plannen opgesteld worden door bedrijfsexterne/bedrijfsonafhankelijke energiedeskundigen. Bij de beleidsevaluatie door VEA werd deze noodzaak in vraag gesteld. De nieuwe EBO voorziet nu in een verbrede aanvaarding van energiedeskundigen onder welbepaalde voorwaarden.

De aangestelde energiedeskundige moet binnen de zes maanden het energieplan indienen bij het Verificatiebureau. De kans bestaat dat de inwerkingtreding van de EBO voor VER-bedrijven en niet-VER-bedrijven ongeveer gelijktijdig zal plaatsvinden. Dit zal de werkdruk op energiedeskundigen opdrijven en er moet over gewaakt worden dat de kwaliteit van hun werk gewaarborgd blijft. Daarom is het belangrijk dat er voldoende flexibiliteit voorzien wordt bij de kwalitatieve opmaak van het energieplan en er eventueel voorzien wordt in een verlenging van de zes maanden.

Hoogachtend

Walter Roggeman

Voorzitter Minaraad